

Noorte huvitegevuse rahastamis- mudelite ettepanekud ja võrdlus- analüüs

Aruanne

17.11.2014

Building a better
working world

Sisukord

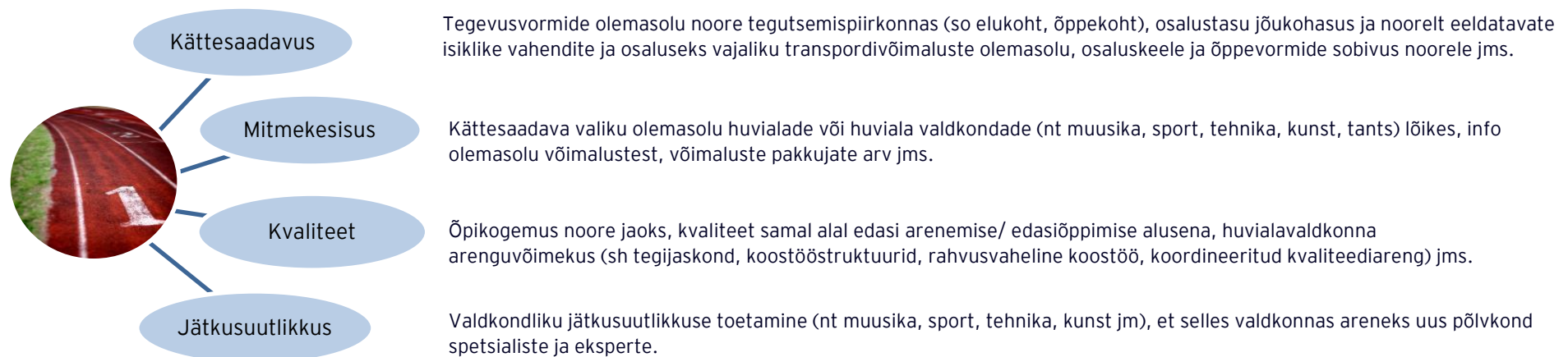
1.	Sissejuhatus	2
2.	Laustoetus	4
3.	Institutsionaalne rahastamismudel	8
4.	Palgatoetuse rahastamismudel	13
5.	Vajaduspõhine rahastamismudel	17
6.	Tulemuspõhine rahastamismudel	21
7.	Teiste rahastamismudelite näited	25

1. Sissejuhatus

Ernst & Young Baltic AS viis Eesti Noorsootöö Keskuse tellimusel läbi noortevaldkonna analüüsi noorte huvitegevuse riigipoolse toetamisvõimaluste rahastamismudelite kohta. Analüüsitöö vajadus tulenes VV tegevusprogrammist¹, mille üheks ülesandeks on töötada välja põhimõtted, mis võimaldavad eesmärgipäraselt rakendada riigipoolseid toetusi õpilaste huvitegevuse toetamiseks. Töö viidi läbi ajavahemikus oktoober kuni november 2014.

Rahastamismudelite välja töötamisel ja hindamisel kasutati sisendina valdkonna strateegilisi dokumente (sh noortevaldkonna arengukava 2014-2020), huvitegevuse spetsialistide poolt kirjeldatud nägemusi toetuskeemi osas,) analüüse ja valdkonda iseloomustavaid andmeid, samuti näiteid sarnastest rahastamismudelitest teistes valdkondades. Iga väljapakutud rahastamismudelit on hinnatud nelja komponendi lõikes: kättesaadavus, mitmekesisus, kvaliteet, jätkusuutlikkus (Joonis 1). Hinnangud sisaldavad muuhulgas analüüsitöö läbiviijate ekspertarvamust.

Joonis 1. Rahastamismudelite hindamiskriteeriumid

Lisaks hinnati mudelite mõju horisontaalsete erisustele:

- ▶ Piirkondade erinevad vajadused – piirkondlikest eripäradest (nt noorte arv, geograafiline hajusus vms) tulenevad vajadused, millele rahastamismudelid omavad erinevat mõju.

¹ <https://valitsus.ee/et/valitsuse-tegevusprogramm>

- ▶ Noorte erinevad vajadused - noorte erinevatele vajadustele (nt erinevas vanuses, huvidega, võimalustega, emakeelega) rahastamismudelitest avalduv mõju.
- ▶ Valdkondade erinevad vajadused - huvialavaldkondade erinevatele vajadustele (nt toetusvajaduse erinevad summad, erinevad toetavad valdkonnad, erinev probleemistik) rahastamismudelitest avalduv mõju.

Analüüsitöö tulemusel esitati ettepanekud rahastamismudelite alternatiivide osas. Käesolev aruanne koosneb järgmistest osadest:

- ▶ Võimalike rahastamismudelite kirjeldused , sh iga mudeli osapooled, rakendamise ja arvestuse põhialused ning rahastamise korraldus.
- ▶ Hinnangud mudelite mõjule
- ▶ Ülevaade sarnastest rahastamismudelitest teistes valdkondades.
- ▶ Kokkuvõtte (mudelite võrdlustabel)

Mudelite mõjude hinnangute puhul tuleb arvestada, et mõjud sõltuvad mudeli konkreetsest rakendusskeemist ning ei pruugi seega tegelikkuses realiseeruda sellisel kujul, nagu antud aruandes kirjeldatud.

2. Laustoetus

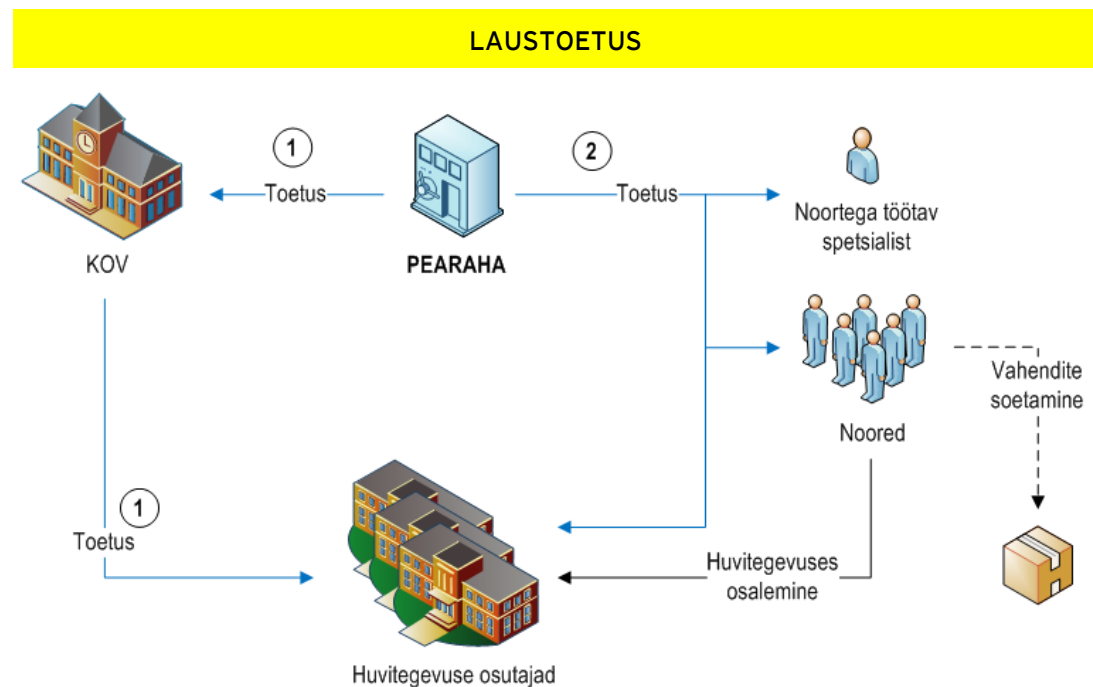
Laustoetus on ühetaoline ja võrdne rahastamismudel, mille puhul eraldatakse igale noorele toetust samaväärselt ja samadel tingimustel sõltumata tema vanusest, elukohast, võimalustest jne.

Laustoetus suunatakse KOV-dele sihtotstarbelise toetusena huvitegevuse arendamiseks, kes jaotavad toetusraha noortele huvitegevuse pakkujate vahel. Riigipoolne toetus peaks täiendama KOV-i enda poolt huvitegevusele suunatavat raha, mitte seda asendama. Toetuse eelduseks on, et KOV-d senist toetuse määra ei vähenda. Selleks, et tagada KOV-i panuse säilimine huvitegevusse, on võimalik kehtestada näiteks KOV omaosaluse kohustus (nt 70% toetusest riigi poolt ning 30% KOV omaosalus), võimalik on kaaluda ka noorte/lastevanemate omaosalust.

Ühtse toetusmäära kõrval on võimalik kaaluda ka koefitsientide rakendamist erinevate piirkondade, erivajadustega noorte või prioriteetsete huvitegevuse valdkondade toetamiseks erineva määra alusel.

Alternatiivina läbi KOV-i liikuvale toetusele on võimalik kaaluda ka laustoetuse suunamist otsetoetusena lapsevanemale, aga ka näiteks otse huvitegevuse pakkujatele, noortega tegelevatele spetsialistidele jne.

Laustoetuse rakenduskeem on võrreldes teiste mudelitega lihtne ja läbipaistev, selle sisseviimine ei nõua suuri investeeringuid. Riigil peab olema valmisolek toetussumma eraldamiseks ühekorraga.

LAUSTOETUS

Osapooled ja kasusaajad

Osapooled:

- ▶ Riik – toetuse andja.
- ▶ KOV – toetuse saaja (alternatiiv 1), korraldab toetussumma jaotamise huvitegevuse osutajate vahel. Panustab ka omavahenditega.
- ▶ Lapsevanemad – toetuse saaja (alternatiiv 2), korraldab noore osaluse huvitegevuses või selleks vajalike vahendite soetamise.
- ▶ Huvitegevuse pakkujad – toetuse saaja (läbi KOV-i alternatiiv 1 puhul ja otse alternatiiv 2 puhul), tagab noortele võimaluse huvitegevuses osaleda.
- ▶ Noortega töötavad spetsialistid – toetuse saaja (alternatiiv 2 puhul).

Kasusaajad:

- ▶ Noored – kõigil noortel võimalik osaleda huvitegevuses.
- ▶ Huvitegevuse pakkujad – täiendavad vahendid huvitegevuse pakkumiseks noortele.

Rakendamise ja arvestuse põhialused

Toetuse arveldamine:

1. Ühtne toetusmäär:
 - ▶ Huvitegevuses osalevate noorte arv
2. Koefitsiendiga arvestatud toetusmäär:
 - ▶ Piirkondade eripärad (nt kaugus huvikoolist, äärealad)
 - ▶ Noorte eripärad (nt vanus, emakeel, leibkonna sissetulek liikme kohta, võimekus)
 - ▶ Huvitegevuse valdkond (nt jalgpall, iluuisutamine, viiuliõpe, kunstiõpe, robotika)

Rahastamise korraldus

Rakendamisel KOV-i kaudu:

Lähtuvalt piirkonnas registreeritud noorte arvust suunatakse huvitegevuseks kujunev toetussumma KOV-ile, kes selleest huvitegevuse pakkujaid toetavad (kattes tegevuskulud). Eesmärgipärase toetuse kasutamiseks peab KOV-ile olema kehtestatud omaosaluse ja sihtfinantseerimise nõue, et KOV-i enda rahaline panus huvitegevusse ei väheneks ning täiendavat toetust kasutataks sihipäraselt.

Otsetoetusena lapsevanematele:

Huvitegevuse toetus suunatakse teatud regulaarsusega (nt iga kuu, iga aasta) otsetoetusena lapsevanematele (nt nagu lastetoetus). Antud rahastamismudeli variandi puhul esineb risk, et lapsevanemad ei kasuta toetust sihipäraselt laste huvitegevuses osalemise kulude katmiseks.

Mõju seatud eesmärkidele ja mudeli komponentidele

Kättesaadavus

- ▶ Ühetaoline ja võrdne laustoetuse mudel aitaks tagada, et kõikides piirkondades ja kõikidel noortel on võimalus osaleda huvitegevuses sõltumata KOV-i võimekusest huvitegevust toetada. Riiklik laustoetus võimaldab esile tuua huvihariduse ja huvitegevuse tähtsust riiklikul tasandil ning tõsta noortega töötavate spetsialistide kindlustunnet valdkonna jätkusuutlikkuse osas. Kuna huvitegevuse võimalused on otseselt seotud noortega töötavate spetsialistide olemasoluga, võib suurem kindlustunne aidata vähendada noortega töötavate spetsialistide lahkumist valdkonnast ning tagada seeläbi kaudselt rohkem võimalusi noorte huvitegevuseks. Siiski on toetuse mõju pigem kaudne ega pruugi piirkonda või valdkonda rohkem noortega töötavaid spetsialiste juurde tuua.
- ▶ Juhul, kui laustoetust rakendatakse otsetoetusena lapsevanemale, saavad lapsevanemad toetust kasutada huvitegevuse osalustasu katmiseks, vahendite soetamiseks, transpordikulude katmiseks vms. Seega on võimalik arvestada konkreetse noore vajadusi. Samas ei ole välistatud toetuse mitte-sihtotstarbeline kasutamine ning on oht, et toetus hajub pereelarves ilma konkreetsetes valdkonnas mõju omamata.
- ▶ Toetuse suunamine otse noortega töötavatele spetsialistidele või huvitegevuse pakkujatele omaks kättesaadavusele sarnast mõju institutsionaalse ja palgatoetuse mudelitega (vt ptk 2 ja 3).

Mitmekesisus

- ▶ Ühetaoline ja võrdne laustoetuse mudel mõjutab noorte ligipääsu tegevusele, kuid jätab tagaplaanile selle pakumise mitmekesistamise. Juhul, kui toetus suunatakse huvitegevuse pakkujatele noorte arvu

Kvaliteet

- ▶ Laustoetus võimaldab luua kaasaegsemat õpikeskkonda piirkondades, kus on see KOV enda vahendite nappuse tõttu seni võimatu olnud.
- ▶ Laustoetusel võib olla mõju huvitegevuse kvaliteedile, kui seda rakendatakse sihtotstarbeliselt huvitegevuse noortega töötavate spetsialistidega tööjõukulude katmiseks. See tähendab võimalust kõrgema kvalifikatsiooniga noortega töötavate spetsialistidega palkamiseks, nende koolitamiseks ja motiveerimiseks.
- ▶ Kui toetust jagatakse ühtse määra alusel noorte arvu järgi, siis tähendab see suuremat toetust suurema noorte arvuga huvitegevuse pakkujatele, mis olid tänu osalustasudele ka varem paremas seisukorras. Seega toetatakse täiendavalt eelisseisus olevad huvitegevuse pakkujaid ning suurema toetusvajadusega huvitegevuse pakkujatel napib jätkuvalt vahendeid teenuse kvaliteedi arendamiseks. Seega näeme, et noorte arvul põhinev võrdne ja ühetaoline toetusmudel huvitegevuse kvaliteedile olulist mõju ei avaldaks. Vahendeid on võimalik vajadus- või prioriteetidepõhiselt suunata koefitsientide alusel arvutatud toetusmäärasid rakendades.

Valdkondlik jätkusuutlikkus

- ▶ Laustoetusel on eelduslikult kaudne mõju nende huvivaldkondade jätkusuutlikkusele, mis on hetkel alarahastatud. Ühtse määra alusel rakendatava laustoetuse tulemusel suureneks aga kõikide huvivaldkondade

järgi, siis ei looda otseselt võimalusi täiendavate valdkondade ja erialade lisandumiseks piirkonda. Seega ei ole tagatud teenuse mitmekesisuse ja pakkujate arvu suurenemine. Küll aga võib pakkujate arvu suurenemine toimuda iseeneslikult valdkonda ja tegevustesse vahendite lisandumisega.

- ▶ Erinevate valdkondade huvitegevusele erineva toetuskoefitsiendi rakendamisel on oodata mõju avaldumist huvitegevuse mitmekesisusele, sest eelisrahastatud valdkondades suureneb tõenäoliselt huvihariduse kättesaadavus.
- ▶ Kui koefitsiendi alusel suurendatakse toetust nendele piirkondadele, kus lastel ja noortel puudub soovitud huvitegevuse võimalused kodukohas, saavad lapsed ja noored suurema toetuse abil osaleda huvitegevuses ka nende kodukohast kaugemal (st kui suurema koefitsiendiga laustoetuse tulemusel on võimalik katta transpordikulud).

rahastus võrdselt.

- ▶ Laustoetus omab valdkondlikule jätkusuutlikkusele otsest mõju ainult juhul, kui valitud huvitegevuse valdkondadele rakendatakse suurem koefitsient. Selle läbi on võimalik suunata rohkem rahalisi vahendeid prioriteetsetesse valdkondadesse, mille tulemusel paraneb tõenäoliselt valdkondlik jätkusuutlikkus.
- ▶ Rahastamismudel on otseselt seotud riikliku toetuse jätkumisega, st juhul, kui riigil pole võimalik toetusskeemiga jätkata, siis tõenäoliselt ei suuda KOV-d toetusskeemi üle võtta ning oodata oleks valdkonna arengu järsku pidurdumist.

Mõju horisontaalsetele erisustele

Piirkondade erinevad vajadused

Ühtse määra alusel jagatav laustoetus ei võta arvesse piirkondade erinevaid vajadusi. Kõikide piirkondade noored saaksid toetust samaväärselt ja samadel tingimustel. Seega jäävad halvemasse seisu need noored, kellel on oma elukohast tulenevalt väiksemad võimalused huvitegevuses osalemiseks.

Laustoetus omab piirkondade erinevatele vajadustele mõju ainult selle rakendamisel koefitsiendiga, kuid sisulisi vajadusi pole seejuures võimalik katta.

Noorte erinevad vajadused

Ühtse määra alusel jagatav laustoetus ei võta arvesse noorte erinevaid vajadusi (nt erinevas vanuses, võimetega ja huvidega noorte), va juhul, kui toetus suunatakse otse lapsevanemale, kellel on võimalik seda kasutada noore vajadustest lähtuvalt. Muul juhul toetatakse erinevate vajadustega noori samaväärselt ja samadel tingimustel.

Laustoetus omab noorte erinevatele vajadustele kaudset mõju selle rakendamisel koefitsiendiga, kuid toetus käsitleks vajadusi ühtselt ning ei võtaks arvesse vajaduste sisulist erinevust.

Valdkondade erinevad vajadused

Ühtse määra alusel jagatav laustoetus ei võta arvesse huvitegevuse valdkondade hetkeolukorda ja erinevaid vajadusi (nt muusika, sport, robotika). Valdkondade erinevad vajadused saavad rahuldatud vaid juhul, kui tegevustes on piisavalt osalejaid.

Laustoetus omab valdkondade erinevatele vajadustele mõju ainult selle rakendamisel koefitsiendiga. Seejuures suureneks küll teatud valdkondade toetus, kuid tagatud poleks valdkondadesisene eesmärgipärane rahakasutus.

3. Institutsionaalne rahastamismudel

Institutsionaalse rahastamismudeliga suunatakse toetus huvitegevuse pakkujatele:

- ▶ baasrahastusena tegevuskulude katmiseks (sihtotstarbeline rahastus näiteks õpetajate tööjõukulude katmiseks, instrumentide ja vahendite soetamiseks vms) ja/või
- ▶ lisarahastus, mis on taotluspõhine ja mõeldud näiteks vahendite soetamiseks, koolitusteks, huvitegevuse arendustegevuseks jne.

Institutsionaalse mudeli saamine võib eeldada registreeringut riiklikus registris (nt EHIS) või atesteerimist mõnel muul viisil. Seega tuleks enne mudeli rakendamist kokku leppida toetuse andmise alustes. Sellise mudeliga jäävad toetusest eemale huvitegevuse pakkujad, kes pole vastavalt nõuetele registreeritud/atesteeritud.

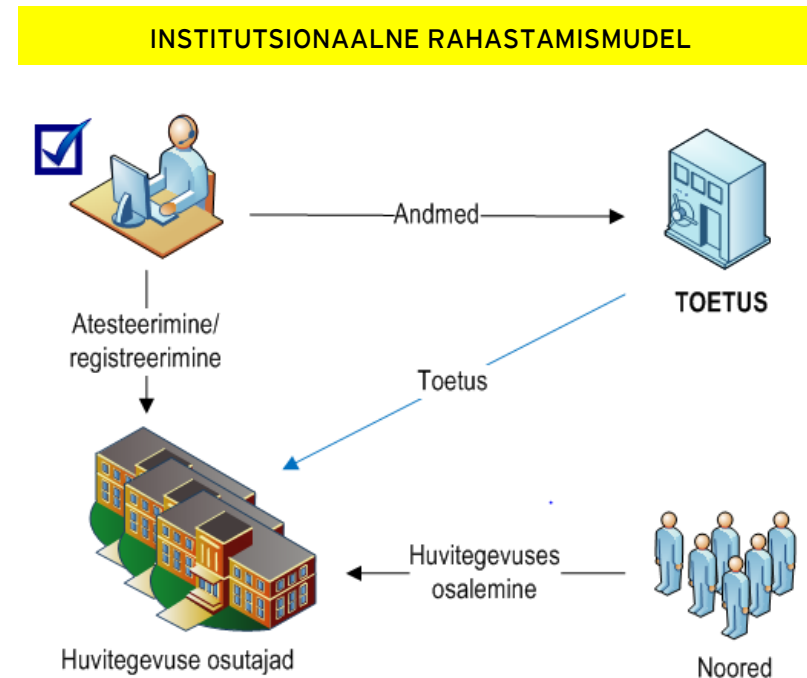
Baasrahastust saab jagada otsetoetusena institutsioonidele. Sellise mudeli korral esineb risk, et toetus koondub eeskätt huviharidusse ning vähem institutsionaliseerunud huvitegevus jääb toetamata, mistõttu võib väheneda pakutavate võimaluste mitmekesisus.

Baasrahastuse võib jaguneda erinevatel põhimõtetel, näiteks:

- ▶ võrdselt kõikidele seatud tingimustele vastavatele (st registreeritud või atesteeritud) huvitegevuse pakkujatele.
- ▶ tegevuses osalevate noorte arvu järgi (sarnaselt laustoetusele, vt ptk 1).
- ▶ huvitegevuse pakkujate tegevuskulude suuruse järgi (nt moodustab toetust kokkulepitud osakaalu (%) tegevuskuludest).
- ▶ kindlaksmääratud tegevusalade või piirkondade koefitsientide järgi.

Lisarahastus oleks suunatud eeskätt investeringute toetamiseks, mitte huvitegevuse pakkujate tegevuskulude katmiseks. Lisarahastuse toetusfond võib paikneda ministeeriumi haldusalas, kuid seda on võimalik rakendada ka piirkondlikult läbi KOV-ide. Toetuse jagamist on võimalik korraldada läbi huvitegevuse pakkujate esindusühingute.

Mudeli rakendamine eeldab investeringuid registreerimise või atesteerimise süsteemi loomiseks. Tuleb luua üksus, kes hakkab asutusi toetuskeemi kohaselt registreerima või atesteerima ning toetusfonde haldama (toetuse saajate otsustamine, toetuse määramine jne).

INSTITUTIONAALNE RAHASTAMISMUDEL

Osapooled ja kasusaajad	Rakendamise ja arvestuse põhialused	Rahastamise korraldus
<p>Osapooled:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Riik - toetuse andja. ▶ Huvitegevuse pakkujate esindusühingud - toetuse jaotamine esindusühingusse kuuluvatele huvitegevuse pakkujatele (võimalik, et ka ühingusse mitte-kuuluvatele). <p>Võimalik kaaluda toetuse eraldamist läbi KOV-i. Sellisel juhul on KOV-i üleandeks toetuse jaotamine huvitegevuse pakkujate vahel. Võib kaaluda ka atesteerimise rolli andmist KOV-dele.</p> <p>Kasusaajad:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Huvitegevuse pakkujad - täiendavad vahendid huvitegevuse pakkumiseks noortele (sh näiteks vahendite soetamiseks, arendustegevusteks, investeeringuteks). ▶ Noored - võimalus osaleda (kvaliteetsemas) huvitegevuses. 	<p>Võimalused toetuse arvestamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Võrdselt (eeldusel, et täidetakse tingimused) ▶ Osalevate noorte arvu järgi ▶ Huvitegevuse pakkujate tegevuskulude järgi ▶ Tegevusalade koefitsientide järgi 	<p>Üldine korraldus:</p> <p>Baasrahastust on võimalik rakendada iga-aastase taotlusvooriga, mille raames huvitegevuse pakkujad või nende esindusühingud toetust taotleavad. Toetuse andja arvutab toetuse suuruse vastavalt eelnevalt kokkulepitud arvestuse põhialustele. Baasrahastusele täiendavalt on võimalik korraldada taotlusvoore lisarahastuse andmiseks (koos baasrahastuse taotlusvooriga või eraldi), millega eraldatakse vahendeid projektipõhiselt.</p> <p>Mõlema toetuskeemi aluseks on:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kehtiv registreering või atesteerimise läbimine ▶ Huvitegevuse pakkuja taotlus <p>Toetuse eraldamine läbi esindusühingute:</p> <p>Toetuskeemi on võimalik rakendada ka huvitegevuse pakkujate esindusühingu kaudu, kellele ministeerium eraldab selleks vahendid. Esindusühing suunaks raha kokkulepitud tingimustel edasi huvitegevuse pakkujatele.</p> <p>See võimaldaks vähendada riigi halduskoormust toetuse administreerimisel ning tõsta esile esindusühinguid. Samas raskendab selle mudeli rakendamist asjaolu, et kõikides valdkondades ei pruugi olla esindusühinguid. Otsustamist vajaks, kuidas kaasata mudelisse esindusühinguga mitte-liitunud huvitegevuse pakkujad.</p> <p>Rakendamisel lisarahastusena KOV-i kaudu:</p> <p>Kaaluda võib toetuse rakendamist läbi KOV-ide (KOV kui toetuse jaotaja). Toetusfondi eraldaks KOV-ile ministeerium, eraldi kokkuleppimist vajavad toetusfondi suuruse arvestamise põhimõtted.</p>

Mõju seatud eesmärkidele ja mudeli komponentidele

Kättesaadavus

- ▶ Institutsionaalse rahastamismudeli puhul suunatakse toetus huvitegevuse pakkujatele. Seega ei ole võimalik mudeliga kindlustada huvitegevuse laiemat kättesaadavust noortele, kellele on see piiratud nende isiklikest võimalustest tulenevalt (nt transpordivõimaluse puudus osalemisel kodukohast kaugemal asuva asutuse tegevuses). Sellega on võimalik arvestada juhul, kui toetuse vahendajaks on esindusühing või kui kehtestada toetusele piirkondlikud koefitsiendid (eelduseks vastava komponendi lisamine toetuse arvestamise alustesse).

Baasrahastus:

- ▶ Baasrahastus võib omada kaudset positiivset mõju huvitegevuse kättesaadavuse paranemisele tänu täiendavate tegevusvormide (nt mobiilsed tegevused) ja õppevormide (sh erineva osaluskeelega huvitegevus) lisandumisele piirkondadesse. Kättesaadavuse paranemist ajendaks huvitegevuse suurenenud rahastus, kuid mõju avaldumine pole kausaalses seoses rahastamise suurenemisega, vaid sõltub huvitegevuse pakkujate tegevusest.
- ▶ Baasrahastuse tulemusel suurenevad huvitegevuse pakkujate eelarvelised vahendid, seega võib avalduda kaudne positiivne mõju ka huvitegevuses osalevatele noortele osalustasu vähenemise näol. See suurendaks huvitegevuse kättesaadavust väiksemate võimalustega noorte jaoks, kuid kuna see sõltub huvitegevuse pakkujate otsustest ja tegevusest, ei ole sellise mõju tekkimine tagatud. Samas on ka võimalik, et toetust kasutatakse hoopis spetsialistide palgaks ning noorte võimalusi huvitegevuses osaleda toetus üldse ei mõjuta.

Kvaliteet

Baasrahastus:

- ▶ Tänu suurenenud rahastusele on võimalik palgata kvalifitseeritud noortega töötavaid spetsialiste ja/või võimaldada neile täiendõpet. Tänu sellele paraneb ka pakutava huvitegevuse kvaliteet. Kui toetus ei ole suunatud sihtotstarbeliselt õpetajate tööjõukuludeks ja/või koolitusteks, ei ole võimalik seda mõju tagada (sõltub institutsiooni otsusest raha kasutamise viisi osas).
- ▶ Baasrahastus võimaldab institutsioonidele täiendavaid vahendeid huvitegevuseks vajaliku kaasaegse inventari soetamiseks, millel on positiivne mõju osutatava teenuse kvaliteedile.
- ▶ Valdkondade- ja institutsioonideüleasel tasemel sõltub rakendatava mudeli potentsiaalne mõju otseselt baasrahastuse jagamise rakenduspõhimõtetest (st toetuse jagunemise põhimõtted). Näiteks on mudeliga vajadusel võimalik eelisarendada teatud tüüpi õpet pakkuvate huvitegevuse pakkujate tegevust. Võrdne ja ühetaoline huvitegevuse pakkujate toetamine võib tähendada toetuse liigsest killustumisest tulenevat vähest mõju.

Lisarahastus:

- ▶ Lisarahastus võimaldab tõsta pakutava huvitegevuse kvaliteeti, kuna huvitegevuse pakkujatel on võimalik välja vahetada või juurde soetada huvitegevuse valdkonna jaoks vajalikke vahendeid ja pakkuda seega kvaliteetsemat teenust. Võrreldes baasrahastusega võimaldab lisarahastus suunata raha nendele huvitegevuse pakkujatele ja valdkondadele, kus on vajadus suurim.
- ▶ Vajaduspõhine toetus omab otsest positiivset mõju huvitegevuse

Lisarahastus:

- ▶ Kui lisarahastuse eest soetatud vahendeid on lubatud huvitegevuses osalevatel noortel kasutada ka isiklikult kodus harjutamiseks, omab see rahastamismudel positiivset mõju kättesaadavusele. Samas ei ole see tagatud (v.a kui kehtestatakse fondi reeglitega), vaid oleneb huvitegevuse pakkuja otsustest. Seetõttu on tegemist kaudse mõjuga kättesaadavusele.

Mitmekesisus

Baasrahastus:

- ▶ Baasrahastusega suureneb huvitegevuse pakkuja toetus, mistõttu võib toimuda pakkuja arvu suurenemine ja täiendavate valdkondade lisandumine. Sõltuvalt rakendamise mudelist võib esineda oht, et toetus koondub eeskätt huviharidusse ning vähem institutsionaliseerunud huvitegevus jääb toetamata, mistõttu võib pakutavate võimaluste mitmekesisus hoopis väheneda. Seega sõltub toetuse mõju mitmekesisusele otseselt mudeli rakendusskeemist.

Lisarahastus:

- ▶ Lisarahastus võib omada positiivset mõju uute huvitegevuse pakkuja lisandumisele või olemasolevate pakkuja liikumisele uutesse valdkondadesse, kui seda on senini takistanud huvitegevuse osutamiseks vajalike vahendite puudumine. Uute pakkuja lisandumise eelduseks on, et toetust saavad taotleda ka alustavad huvikoolid.

kvaliteedile tänu arendustegevustele ja koolitustele, mis on suunatud tõstmaks osutatava huvitegevuse kvaliteeti (nt tänu spetsialistide kompetentsi arendamise).

Valdkondlik jätkusuutlikkus

- ▶ Institutsionaalne rahastamismudel omab positiivset mõju valdkondlikule jätkusuutlikkusele. Huvitegevuse pakkuja täiendav toetamine (nii baastoetus kui lisatoetus) võimaldab teha investeringuid ja viia ellu arendustegevusi, mis pole olnud senini rahapuuduse tõttu võimalikud. See võimaldab viia huvitegevuse pakumise uuele tasemele ning tagada, et selles valdkonnas areneks uus põlvkond spetsialiste ja eksperte.

Mõju horisontaalsetele erisustele

Piirkondade erinevad vajadused

Baasrahastus ei võta arvesse piirkondade erinevaid vajadusi (va. juhul, kui selline komponent lülitatakse mingil moel toetuse andmise tingimustesse), mistõttu ei oma see mudel mõju antud horisontaalsele erisusele.

Lisarahastus võimaldab toetust taotleda projektipõhiselt, st vastavalt sellele, mida konkreetses piirkonnas vaja on. Seega arvestab lisatoetus piirkondlike vajadustega.

Noorte erinevad vajadused

Institutsionaalne rahastamismudel ei võta otseselt arvesse noorte erinevaid vajadusi, kuid võimaldab huvitegevuse pakkujatele suunatud toetuse kaudu teha investeeringuid noorte erivajadustest lähtuvalt (nt kaldteed, erivahendid, keeletugi jne).

Valdkondade erinevad vajadused

Baasrahastus ei võta arvesse valdkondade erinevaid vajadusi, va. juhul, kui selline komponent lülitatakse toetuse andmise tingimustesse.

Lisarahastus võtab arvesse valdkondade erinevaid vajadusi, sest iga valdkonna huvitegevuse pakkuja saab taotleda toetust lähtuvalt oma vajadustest.

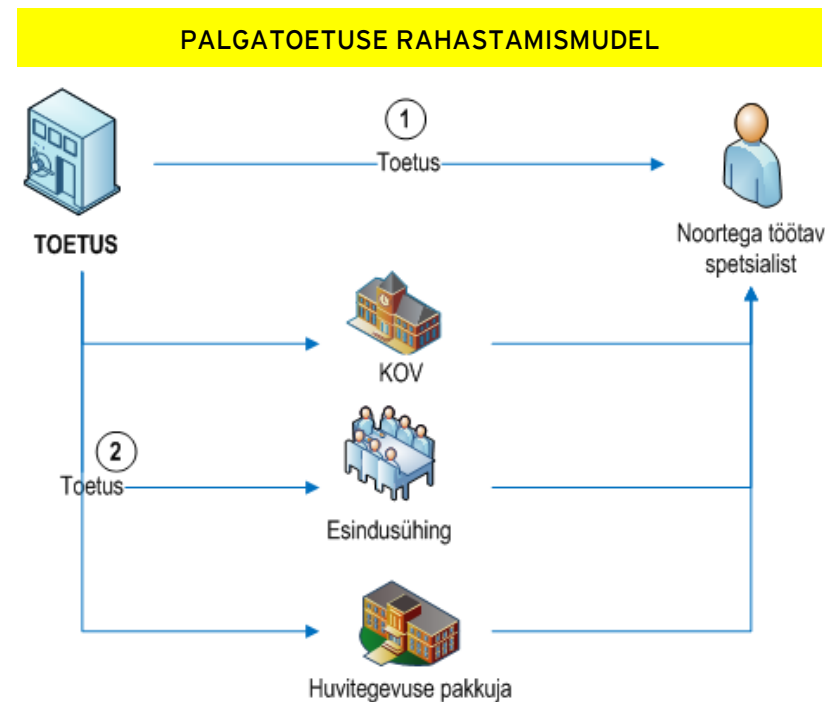
4. Palgatoetuse rahastamismudel

Palgatoetuse rahastamismudeli eesmärgiks on noortega töötavatele spetsialistidele ehk huvitegevuse läbiviijatele palgalisa maksmine täiendavate preemiade, stipendiumite ja kompensatsioonide näol. Palgatoetuse eesmärgiks on ühelt poolt motiveerida noorega tegelevaid spetsialiste valdkonda jääma ning teiselt poolt tuua valdkonda uusi spetsialiste atraktiivsema sissetuleku tõttu. Palgatoetus võimaldab ühtlustada huvitegevuses noortega tegelevate spetsialistide palkasid formaalse õppe õpetajate sissetulekutega ning väärtustada huvitegevuse valdkonda ning seal tegutsevaid isikuid.

Samuti on võimalik näiteks stipendiumite ja kompensatsioonide kaudu suunata spetsialiste huvitegevust osutama piirkondadesse, kus seni spetsialistidest puudus on olnud.

Palgatoetuse rakendamiseks on võimalikud erinevad skeemid:

- ▶ Otsetoetusena riigilt
- ▶ Toetuse jaotamine KOV-i vahendused
- ▶ Toetuse jaotamine huvitegevuse pakkujate kaudu
- ▶ Toetuse jaotamine huvitegevuse pakkujate esindusühingute kaudu

PALGATOETUSE RAHASTAMISMODEL

Osapooled ja kasusaajad	Rakendamise ja arvestuse põhialused	Rahastamise korraldus
<p>Osapooled:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Riik - toetuse andja. ▶ KOV-id - potentsiaalne toetuse jaotaja (alternatiiv) ▶ Huvitegevuse pakkujad - potentsiaalne toetuse jaotaja (alternatiiv) ▶ Huvitegevuse pakkujate esindusühingud - potentsiaalne toetuse jaotaja (alternatiiv) <p>Kasusaajad:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Noortega töötavad spetsialistid - täiendav sissetulek. ▶ Noored - võimalus osaleda huvitegevuses. <p>Antud rahastamismudeli otsestest kasusaajateks on noortega töötavad spetsialistid, kuid lõppkasusaajateks on huvitegevuses osalevad noored, kes saavad tänu spetsialistide olemasolule osaleda huvitegevuses.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Piirkonna vajadused ▶ Huvihariduse osutamise koha kaugus noorega töötava spetsialisti elukohast/tegutsemispiirkonnast ▶ Senine palgatase (eeldusel, et määratud toetuse maksimaalne osakaal senisest palgast vms) või ühine kokkulepitud arvestuse määr (sarnaselt kavandatavale treenerite tööjõukulude toetusele) 	<p>Otsetoetusena riigilt:</p> <p>Noortega töötavad spetsialistid taotleavad toetust otse ministeeriumilt või vastutavalt haldusala asutuselt.</p> <p>KOV-ide kaudu:</p> <p>Noorega töötavad spetsialistid taotleavad toetust vastava piirkonna KOV-ilt, kellele riik on selleks vajalikud eelarvevahendid eraldanud.</p> <p>Huvitegevuse pakkuja kaudu:</p> <p>Noortega töötavad spetsialistid taotleavad toetust huvitegevuse pakkujalt, kellele riik on selleks vajalikud eelarvevahendid eraldanud. See mudel on võimalik, kui on välja arvatud tegevuste maht tundides ja sellest tulenev töökohtade ja palga vajadus.</p> <p>Huvitegevuse pakkujate esindusühingute kaudu:</p> <p>Noortega töötavad spetsialistid taotleavad toetust huvitegevuse pakkujate esindusühingute kaudu, kellele riik on selleks vajalikud eelarvevahendid eraldanud. Antud korraldusega kaasneb risk, et toetusest jäävad kõrvale need noortega töötavad spetsialistid, kelle huvitegevuse valdkonnal puudub esindusühing.</p>

Mõju seatud eesmärkidele ja mudeli komponentidele

Kättesaadavus

- ▶ Täiendav toetus aitaks ühtlustada huvitegevuse noortega töötavate spetsialistide palkasid formaalhariduse õpetajate palgaga ning tähtsustada noortega töötavate spetsialistide ametit. See võib aidata kaasa noortega töötavate arvu suurenemisele (uute spetsialistide lisandumine, olemasolevate jäämine valdkonda) ning seeläbi uute huvitegevuse võimaluste loomisele. Mõju on otseses seoses toetussumma suurusega.
- ▶ Lisaks võib palgatoetuse mudel omada positiivset mõju huvitegevuse kättesaadavusele selle kaudu, et see võimaldaks toetada teisest piirkondadest noorte kodukohta noortega töötavate spetsialistide tulemist lühi- või pikaajaliselt. Seeläbi paraneks huvitegevuse kättesaadavus, sest noored ei peaks ise enam kodukohast kaugemale sõitma ning eeldatavalt võiks laieneda ka tegevus- ja õppevormide hulka.

Kvaliteet

- ▶ Antud rahastamismudel võimaldab hoida huvitegevuse kvaliteeti läbi selle, et aidatakse vältida spetsialistide lahkumist valdkonnast. Võimalik, et suurem sissetulek meelitab valdkonda uusi (kõrgema kvalifikatsiooniga) spetsialiste, kuid see on sõltuvas toetussummaga. Väga väikese palgalisa korral ei pruugi kumbki mõju (lahkumise vältimine, uute tegijate lisandumine) avalduda. Sellisel juhul mõju huvitegevuse kvaliteedile puuduks.
- ▶ Eeldusel, et toetussumma on piisavalt suur spetsialistide motiveerimiseks suureneks huvitegevuse kvaliteet läbi motiveeritud spetsialistide olemasolu valdkonnas. Toetusmudel ei aita lahendada vahenditest puudusest tulenevaid probleeme huvitegevuse kvaliteedis.

Mitmekesisus

- ▶ Palgatoetuse rahastamismudel ei aita lahendada probleeme mitmekesisuses, mis on tingitud huvitegevust pakkuva asutuse või huvitegevuseks vajaminevate vahendite puudusest (kas vanematel või asutusel).
- ▶ Juhul, kui toetussumma on piisavalt suur, et motiveerida spetsialistide valdkonda jääma või uusi spetsialiste valdkonda lisanduma, siis suureneb mitmekesisus vastavalt spetsialistide profiilile.
- ▶ Stipendiumite/ kompensatsioonidega on võimalik suunata konkreetse profiiliga spetsialiste piirkondadesse, kus on nendest puudus (nt maapiirkonnad, äärealad). Näiteks, kui eksisteerib huvitegevuse pakkuja, kuid soovitakse alustada konkreetse tegevusega, milleks pole suudetud spetsialisti leida.

Valdkondlik jätkusuutlikkus

- ▶ Palgatoetuse rahastamismudel omab mõju valdkondlikule jätkusuutlikkusele samal põhjusel, et selle kaudu on võimalik motiveerida spetsialiste valdkonda jääma ning toetada uute spetsialistide lisandumist. Noortega tegelevad spetsialistid on huvitegevuse alustalaks ja keskse tähtsusega uue põlvkonna spetsialistide ja ekspertide arengus. Samas on palgatoetusega võimalik tegeleda ainult ühe aspektiga valdkondade jätkusuutlikkusest. Mudel ei mõjuta huvitegevuse pakkujate arengut ega noorte isiklikke võimalusi noorsootöös osaleda.
- ▶ Kui riik võtab sihiks eelisarendada prioriteetseid huvitegevuse valdkondi, on võimalik toetada eeskätt nendes valdkondades tegutsevaid spetsialiste. See omaks positiivset mõju valdkonna jätkusuutlikkusele, kus oleks võimalik kvaliteetsema huvitegevuse kaudu panustada ka järelkasvu.

Mõju horisontaalsetele erisustele

Piirkondade erinevad vajadused

Palgatoetuse mudeli korral on vajadusel võimalik arvesse võtta ka piirkondade erinevaid vajadusi. Sellisel juhul leitakse ja tasustatakse just neid täiendavaid noortega töötavaid spetsialiste, kellest on vastavas piirkonnas puudust. Seega omaks palgatoetuse mudel positiivset mõju piirkondade erinevate vajaduste katmisele.

Noorte erinevad vajadused

Palgatoetuse rahastamismudel ei võta arvesse noorte erinevaid vajadusi, mistõttu ei oma see ka mõju sellele horisontaalsele erisusele.

Valdkondade erinevad vajadused

Palgatoetuse rahastamismudel ei võta arvesse valdkondade erinevaid vajadusi, mistõttu ei oma see ka positiivset mõju.

5. Vajaduspõhine rahastamismudel

Vajadus- ehk komponentidepõhise rahastamismudeli korral on toetuse jagamise keskmes huvitegevuse osutamisega seonduvate komponentide kõrge taseme tagamine, kuid samas ka seotud osapoolte vajadustega arvestamine, mis neid komponente mõjutavad.

Noortevaldkonna arengukavas 2014-2020 rõhutatakse, et noorte sihtgrupp ei ole homogeenne, mistõttu tuleb mistahes meetmete ja tegevuste kavandamisel ning elluviimisel lähtuda konkreetse noore tegelikest oludest ja vajadustest ning arvestada erisustega, mis tulenevad soost, rahvusest, kultuurist, tervislikust seisundist, elukohast ja sotsiaalmajanduslikust olukorrast. Vajaduspõhine mudel võimaldaks paindlikkust huvitegevuses osaleva noorte isiklike vajaduste arvestamisel.

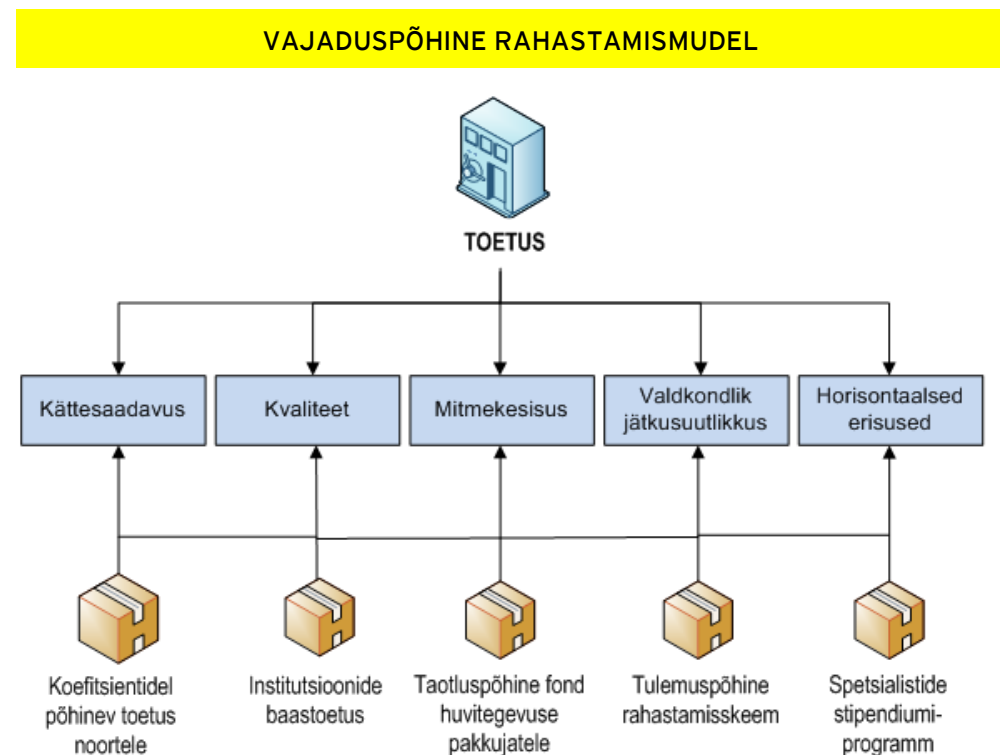
Vajaduspõhine rahastamismudel kombineerib erinevaid toetuskeeme, mille eesmärgiks on kõikide komponentide arendamine:

- ▶ Kättesaadavus
- ▶ Mitmekesisus
- ▶ Kvaliteet
- ▶ Valdkindlik jätkusuutlikkus
- ▶ Horisontaalsete erisuste arvestamine

Seega on sisuliselt tegemist nn tasakaalus tulemuskaardi mudeliga, mille rakendusskeemiks võib olla näiteks riiklik programm, mis sisaldab toetuskeeme kõikide nimetatud komponentidega tegelemiseks. Toetuskeemid, mida komponentide toetamiseks rakendada, võivad olla näiteks järgmised:

- ▶ Koefitsientidel põhinev toetus noortele (läbi KOV-i või otse lapsevanematele)
- ▶ Huvitegevuse pakkuja lisarahastus (taotluspõhine fond investeeringuteks ja arendustegevusteks)
- ▶ Huvitegevuse pakkuja baasrahastus
- ▶ Tulemuspõhine toetusmudel
- ▶ Stipendiumiteprogramm noortega töötavatele spetsialistidele

Vajaduspõhise toetuse erinevaid skeeme on võimalik rakendada otse ministeeriumi poolt, KOV-i või huvitegevuse pakkuja esindusühingute kaudu.

VAJADUSPÕHINE RAHASTAMISMUDEL

Osapooled/kasusaajad	Rakendamise ja arvestuse põhialused	Rahastamise korraldus
<p>Osapooled:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Riik - toetusskeemide (nt riiklik programm) väljatöötamine. Toetuse andja. ▶ KOV - toetusskeemi rakendaja ▶ Huvitegevuse pakkujate esindusühing - toetusskeemi rakendaja. <p>Kasusaajad:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Noored - toetuse lõppkasusaajad, kellel on võimalus osaleda mõjusamas huvitegevuses ning võimalused oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Konkreetse komponendi hetkeolukord ▶ Eesmärgiks seatud seisundini jõudmise kulud 	<p>Toetusfond ministeeriumis: Lapsevanemad ja huvitegevuse pakkujad saavad taotleda toetust ministeeriumi haldusala asutuse poolt hallatavast toetusfondist.</p> <p>Toetusfond KOV-is: Lapsevanemad ja huvitegevuse pakkujad saavad taotleda toetust sihtotstarbelisest toetusfondist, mille jaoks eraldab ministeerium vajalikud rahalised vahendid.</p> <p>Huvitegevuse pakkujate kaudu: Huvitegevuse pakkujatele eraldatakse baasrahastus noort huvitegemises osalevate noorte kulude katmiseks.</p>

Mõju seatud eesmärkidele ja mudeli komponentidele

Kättesaadavus

- ▶ Vajaduspõhine toetusmudel võimaldab parandada huvitegevuse kättesaadavust, muutes noore jaoks osalustasu jõukohasemaks, kattes vajadusel transpordiga seotud kulud ja võimaldades soetada isiklike vahendeid ja instrumente ning läbi huvitegevuse pakkujate esinemiste, võistluste või muude sarnaste kulude katmist.
- ▶ Kui toetus on suunatud ka huvitegevuse pakkujatele (lisarahastus), võib mudel soodustada ka uute tegevus- ja õppevormide ning erineva osaluskeelega huvitegevuste võimaluste teket.
- ▶ Vajaduspõhine toetusmudel võimaldab katta laste ja noorte huvitegevuses osalemise vajadusi, mis võivad piirata tema jaoks huvihariduses osalemist. Seda eeldusel, on toetusfondist on võimalik katta erinevaid huvitegevuses osalemisega seotud kulusid, mh osalustasu (k.a laagrites osalemine, võistlustel osalemine, esinemistel osalemine), isiklike vahendite ja instrumentide soetamine (sh esinemiste või treeningriided) ja kodukohast kaugemal huvihariduses osalemisega seonduvaid transpordikulusid jms.

Kvaliteet

- ▶ Vajaduspõhise toetusmudeli rakendamine omab mõju ka huvitegevuse kvaliteedile kui rahastamismudel hõlmab skeeme noortega töötavate spetsialistide koolitamiseks või huvitegevuse pakkujate lisarahastuse võimaldamiseks.
- ▶ Samuti on võimalik kvaliteeti tõsta noortega töötavate spetsialistide palgatoetuse/ kompenseerimise abil, mis toob piirkondadesse juurde kvalifitseeritud huvitegevuse läbiviijaid.

Mitmekesisus

- ▶ Vajaduspõhise toetusmudeli raames on võimalik suurendada huvitegevuse mitmekesisust noorte jaoks, kui toetatakse uute huvitegevuse valdkondade läbiviijate toomist piirkondadesse, kus antud huvitegevuse pakkumine senini on puudunud (nt noortega töötavate spetsialistide palgatoetus).

Valdkondlik jätkusuutlikkus

- ▶ Vajaduspõhise toetusmudelil on mõju huvitegevuses osalemise soodustamisele, st suureneb osalevate noorte arv, kuna neil on võimalik katta sellega kaasnevad kulud. Seeläbi aidatakse tagada seda, et huvitegevuse pakkujatel on piisav sihtgrupp noorte näol ning see soodustab ka omakorda valdkonna jätkusuutlikkust.

Mõju horisontaalsetele erisustele

Piirkondade erinevad vajadused

Vajaduspõhine toetusmudel võtab arvesse ka erinevate piirkondade vajadusi, sest võimaldab katta just erinevate piirkondade noorte vajadusi. Seeläbi võetakse ka arvesse piirkondlike eripärasid, mis mõjutavad laste ja noorte huvitegevuses osalemise teotusvajadust (nt geograafiline kaugus huvitegevuse toimumiskohast, Eesti keskmisest madalam sissetulek vms).

Noorte erinevad vajadused

Vajaduspõhine toetusmudel lähtub eeskätt noorte erinevatele vajadustest (sh nii toetusvajadusest kui toetusvajadust mõjutavatest faktoritest nagu nt vanus, sugu, huvivaldkond jms), mistõttu omab see ka suurt mõju noorte erinevate vajaduste katmisele ja antud horisontaalsele erisusele (taotluspõhine fond, noorte toetamine huvitegevuse pakkujate kaudu).

Vajaduspõhise mudeli korral on võimalik katta ka erineva sissetulekuga perekondade toetusvajadust erineval määral. St suurema toetusvajadusega perekondasid on võimalik suuremal määral toetada, tänu millele väheneb noorte vaheline ebavõrdsus huvihariduses osalemiseks.

Valdkondade erinevad vajadused

Vajaduspõhine rahastamismudel võtab arvesse valdkondade erinevaid vajadusi (lisarahastuse või baasrahastuse näol) ning seetõttu omad mõju antud horisontaalsele erisustele.

6. Tulemuspõhine rahastamismudel

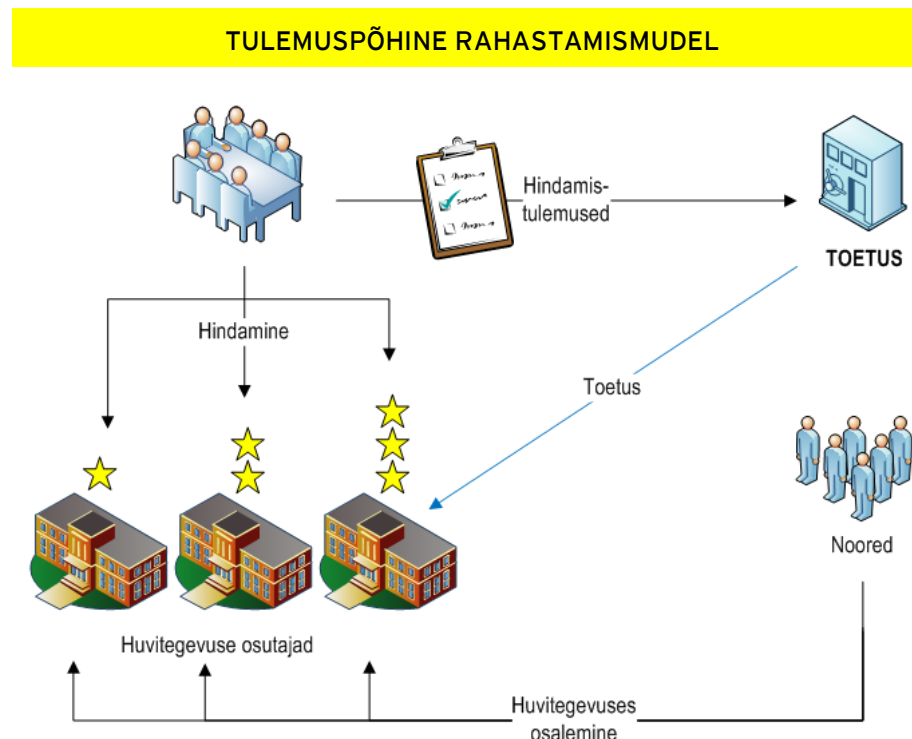
Tulemus- ehk eesmärgipõhise rahastamismudeli puhul on toetuse arvestuse aluseks riiklikud (valdkondlikud) eesmärgid ja prioriteedid, millest lähtuvad ka huvitegevuse pakkujad. Eesmärgid võivad olla nii valdkonnapõhised kui - ülesed (nt tervist edendavad, noorte tööpuudust vähendavad tegevused vms). Tulemuspõhise mudeli puhul oleks toetuse jagamise aluseks kokkulepitud tulemuste saavutamise määr.

Eesmärgid on võimalik siduda näiteks noortevaldkonna arengukavas 2014-2020 püstitatud alaeesmärkidega, kutseala standardi nõuetega vms. Eesmarke annab seostada ka teiste valdkondlike arengukavadega ja riiklike strateegiatega (nt IT, ettevõtlus, haridus). Noortevaldkonna arengukava keskne eesmärk on tagada, et noorel on avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, mis toetab sidusa ja loova ühiskonna kujunemist. Huvitegevus seostub järgmiste arengukava alaeesmärkidega:

- ▶ Noorel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks
- ▶ Noorel on väiksem risk olla tõrjutud
- ▶ Noorte osalus otsustes on rohkem toetatud
- ▶ Noortevaldkonna toimimine on mõjusam

Seejuures oleks mudeli mõju suurem, kui lähtudes piirkondade, valdkondade või ka noorte vajadustest püstitatakse erinevad eesmärgid. Üks võimalik mudel võiks olla selline, mille puhul saab iga huvitegevuse pakkuja endale valida realistlikud eesmärgid.

Nii oleks võimalik tagada, et mudel arvestab paremini erinevate vajadustega, aga ka huvitegevuse pakkujate võimalustega. Erinevatele eesmärkidele võib olla võimalik seada erinev toetusmäära koefitsient. See tähendab, et summaarne toetus kujuneks erinevate valitud eesmärkide saavutamise tulemuslikkusest. Tasub kaaluda ka võimalust, et toetusmäär seotakse tulemuse saavutamise määraga. See tähendab, et kui saavutati 80% tulemustest, siis makstakse välja ka 80% toetussummast.

Tulemuspõhist rahastamismudelit on võimalik rakendada kas otse riigi poolt või näiteks huvitegevuse pakkujate esindusühingute kaudu. Tulemuspõhise mudeli rakendamine eeldaks vastava tulemusüsteemi ja selle mõõtmise mudeli väljatöötamist. Tulemuspõhise mudeli rakendamise edukus sõltub otseselt selle aluseks oleva tulemusüsteemi kvaliteedist. Tulemusüsteem peab olema piisavalt lihtne, samas võtma arvesse kõiki olulisi aspekte, et vältida indikaatoritega manipuleerimist. Puudujäägid tulemusüsteemis võivad soovitud efekti asemel kaasa tuua ebasoovitavaid tulemusi. Seega vajab tulemuspõhise mudeli sisseviimine võrreldes teiste toetusmodelitega märkimisväärsed investeeringuid, samuti on süsteemi ülalpidamine (sh hindamiste läbiviimine) küllalt kulukas, mis võib küll ära tasuda suurema mõjususe puhul.

TULEMUSPÕHINE RAHASTAMISMUDEL		
Osapooled ja kasusaajad	Rakendamise ja arvestuse põhialused	Rahastamise korraldus
<p>Osapooled:</p> <ul style="list-style-type: none"> Riik - toetuse andja, tulemusmudeli välja- töötamine, võimalik ka, et riigi ülesandeks on hindamiste korraldamine. Huvitegevuse pakkujate esindusühing - tulemusmudeli väljatöötamine, võimalik ka, et hindamiste korraldamine. <p>Kasusaajad:</p> <ul style="list-style-type: none"> Huvitegevuse pakkujad - täiendavad vahendid vastavalt saavutatud tulemustele Noored - võimalus osaleda mõjusamas huvitegevuses ning paremad võimalused oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks. <p>Tulemuspõhise rahastamismudeli otsesed kasusaajad on huvitegevuse pakkujad, kelle rahastamine paraneb. Lõppkasusaajad on noored, kella jaoks paraneb huvitegevuse kvaliteet, kättesaadavus ja mitmekesisus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tulemuslikkus (seatud eesmärkide täitmise määr) Eelduseks hindamise läbimine 	<p>Toetuskeemi loomine:</p> <p>Mudeli rakendamise eelduseks on vastava tulemusmudeli väljatöötamine, mille põhjal hakatakse toetuskeemi rakendada. Samuti tuleb kokku leppida tulemuste hindamise korralduses, sh koordineeriv üksus, ajaraam, alusandmestik. Toetuskeemi väljatöötamist peaks koordineerima riik, kuid kaasatud võiksid olla ka esindusühingud. Hindamise läbiviimise aluseks on KOV-i poolt raporteeritud andmed, mõistlik oleks hindamisse kaasata sõltumatu osapool (st välishindamine).</p> <p>Toetuskeemi rakendamine:</p> <p>Vastavalt kokkulepitud korrale tuleb hindamised läbi viia ning selle alusel tehakse otsus toetuse määramise osas. Toetussumma määramise aluseks on tulemuste saavutamise määr.</p>

Mõju seatud eesmärkidele ja mudeli komponentidele

Kättesaadavus

- ▶ Tulemuspõhine rahastamismudel võib omada osaliselt positiivset mõju huvitegevuse kättesaadavusele pakkumise seisukohalt juhul, kui täiendavate tegevus- ja õppevormide (samuti erinevate osaluskeelte võimaldamine) suurendamine on seatud üheks eesmärgiks, mille saavutamise tulemuslikkust mõõdetakse.
- ▶ Rahastamismudel võib suurendada ka ligipääsetavust huvitegevusele juhul, kui see sisaldab komponente, mis tegelevad noorte isiklikest võimalustest tulenevate piirangute (nt puuduvad võimalused transpordikulude katmiseks, isiklike vahendite soetamiseks, osaluskulu katmiseks) leevendamisega.

Kvaliteet

- ▶ Tulemuspõhine rahastamismudel võimaldab eduka rakendamise puhul tõsta olulisel määral mudeliga hõlmatud huvitegevuse kvaliteeti. See saavutatakse tänu tulemustele orienteeritusele, valdkonna eesmärgipärasele arendamisele ja finantseerimisele. See eeldab, et eesmärgid on püstitatud selliselt, et nende täitmine aitab tõsta huvitegevuse kvaliteeti. Oht on see, et tulemuspõhisest mudelist jäävad mõned huvitegevuse vormid eemale, mistõttu ei mõjutata nende kvaliteeti.
- ▶ Tulemuspõhise süsteemi puhul luuakse konkurentsiolekord toetuse saajate soovijate vahel, mistõttu võib esineda tulemuste moonutamist, keskendumist vaid tulemussüsteemis mõõdetavatele aspektidele vms.

Mitmekesisus

- ▶ Tulemuspõhine rahastamismudel omab positiivset mõju huvitegevuse mitmekesisuse soodustamisele juhul, kui mitmekesisuse suurendamine on seatud üheks eesmärgiks, mille saavutamise tulemuslikkust mõõdetakse. Näiteks on võimalik rakendada ka koefitsiente, mis võtavad arvesse perioodi jooksul loodud uute huvitegevuse võimaluste loomist. Seega saavad suuremat toetust need, kes on edukalt ja tulemuslikult (st selles osalevad ka lapsed ja noored) suurendanud huvihariduse mitmekesisust.
- ▶ Täiendavate vahendite lisandumisega valdkonda ja tegevustesse võib toimuda huvitegevuse pakkuja arvu iseeneslik suurenemine.

Valdkondlik jätkusuutlikkus

- ▶ Tulemuspõhine rahastamismudel omab positiivset mõju valdkondliku jätkusuutlikkuse soodustamisele tänu valdkondade eesmärgipärasele arendamisele ja finantseerimisele. Seejuures on võimalik saavutada suuremat mõju, kui püstitatakse eraldiseisvad valdkonnaspetsiifilised eesmärgid, mis võtavad arvesse valdkondade hetkeseisu, kitsaskohti ja vajadusi.

Mõju horisontaalsetele erisustele

Piirkondade erinevad vajadused

Tulemuspõhine rahastamismudel omab positiivset mõju juhul, kui seatud eesmärgid lähtuvad piirkondade vajadustest. See aga eeldaks, et erinevate piirkondade huvitegevuse pakkujatele püstitatakse erinevad eesmärgid või indikaatorite sihttasemed.

Noorte erinevad vajadused

Tulemuspõhine rahastamismudel omab positiivset mõju juhul, kui seatud eesmärgid lähtuvad noorte erinevatest vajadustest. See tähendab, et eesmärgid peavad olema püstitatud väga spetsiifiliselt erinevate sihtgruppide vajadusi arvesse võttes või piisavalt paindlikult, et neid annaks erinevate vajadustega noortele laiendada.

Valdkondade erinevad vajadused

Tulemuspõhine rahastamismudel omab positiivset mõju juhul, kui seatud eesmärgid lähtuvad valdkondade erinevatest vajadusest. See eeldab, et igale huvivaldkonnale on seatud spetsiifilised eesmärgid, mis võib aga keeruliseks kujuneda vähelevinud huvitegevuse valdkondade puhul.

7. Teiste rahastamismudelite näited

Järgnevalt on kirjeldatud teistes valdkondades rakendatud riigi toetuse rahastamismudeleid. Teiste praktikate tutvustamise eesmärgiks on tuua näiteid erinevate toimivate mudelite kohta, et kasutada seda sisendina noortevaldkonna huvitegevuse valdkonna rahastamismudeli kujundamiseks. Parema võrdlusbaasi loomiseks on iga mudeli juures ka kirjeldatud, millise väljapakutud huvitegevuse rahastamismudeliga on näide seotud.

Rahastamis-mudel	Valdkond	Seotud huvitegevuse rahastamismudel	Kirjeldus
Hambaravi hüvitis	Sotsiaal-kindlustus	1) Laustoetus 4) Vajaduspõhine rahastamismudel	<p>Hambaravihüvitist rakendatakse mitmel erineval moel lähtuvalt sihtgrupist.</p> <ul style="list-style-type: none"> Vanadus- ja töövõimetuspensionäridele on ette nähtud 19,18 € hüvitist ühes kalendriaastas hambaravi jaoks. Selleks peab isik esitama avalduse ja hambaraviteenuse eest tasumist tõendava dokumendi Eesti Haigekassale. Alla 19-aastased ravikindlustatule võimaldab haigekassa tasuta hambaravi haigekassa lepingupartnerite juures tervishoiuteenuste loetelus nimetatud teenustele.
Riigi õigusabi	Õiguskaitse	Osaliselt vajaduspõhine rahastamismudel	<p>Riigi õigusabi on isikule õigusteenuse osutamine riigi kulul, kus isik võib saada riigi õigusabi kohustusega hüvitada riigi õigusabi tasu ja kulud või kohustusega ühekordse maksena või osamaksetena täielikult või osaliselt hüvitada riigi õigusabi tasu ja kulud.</p> <p>Üldjuhul saavad riigi õigusabi isikud, kes ei suuda õigusabi vajamise ajal tasuda õigusabi eest tulenevalt halvast majanduslikust seisundist. Lisaks sellele saavad väärteomenetluses riigi õigusabi alla 14-aastased isikud ning kriminaalmenetluse kahtlustatav või süüdistatav isik.</p> <p>Riigi õigusabi taotlus esitatakse kohtule, kes paneb tellimuse Riigi Infosüsteemi (RIS). Riigi õigusabi osutamise korraldab Advokatuur, kellele on Justiitsministeerium selleks eraldanud eelarvelised vahendid. Selleks on Advokatuuriga liikmeks olevad advokaadid, kes on nõustunud osutama riigi õigusabi teenuseid. Rotatsiooniga saadetakse süsteemiga liitunud advokaatidele tellimused, kellel on võimalik neist loobuda või neid aktsepteerida. Peale seda, kui advokaat on osutanud riigi õigusabi teenused, tasustab teda tunnitasu põhjal Advokatuur. Isik, kellel õigusabi osutati, peab vajadusel osaliselt või täiel määral osutama õigusabi kohtuotsuse põhjal.</p>
LEADER	Põllu-	4) Vajaduspõhine	Eestis tegutseb hetkel 26 Leader tegevusgruppi, kes korraldavad oma tegevuspiirkonnas Maaelu

toetused	majandus	rahastamismudel	<p>Arengukava Leader meetmete projektitoetuste taotluste vastuvõtu strateegia elluviimiseks. See tähendab, et kohalikud tegevusgrupid jagavad oma tegevuspiirkonnas toetusi, seejuures lähtudes Maaelu Arengukava eesmärkidest, kuid ka piirkondlikust olukorrast ja vajadustest.</p> <p>Eelarvelised vahendid toetuste jaoks eraldab Põllumajandusministeerium Maaelu Arengukava eelarvest. Iga tegevusgrupp koostab eelnevalt programmiperioodiks strateegia, mille alusel määratakse neile toetuse summa.</p>
Rahvus- kultuuriseltside baas- rahastamine	Kultuur	2) Institutsionaalne rahastamismudel	<p>Rahvuskultuuriseltside baasfinantseerimine on rahvusvähemuste kultuuri säilitamise ja arendamise finantseerimine, mille raames toetatakse rahvusvähemuste katuseorganisatsioonide arengueesmärkide elluviimist, katuseorganisatsioonide ja nende alla koondunud rahvuskultuuriseltside igapäevast tegevust, tagades rahvusvähemuste kultuuride säilimise meie ühiskonnas. Rahvuskultuuriseltside peamisteks tegevusteks on koorilaul, tants, harrastusteater, kunst, kirjandus, erinevad ringid jne.</p> <p>Baasfinantseerimine toimub hetkel läbi <u>atsesteeritud katusorganisatsioonide</u> (varasemalt toimus otse seltsidele). Toetust saavad taotleda ainult rahvusvähemuste katusorganisatsioonid ning nende liikmesorganisatsioonid, mis on läbinud Rahvastikuministri büroo poolt korraldatud atsesteerimise 2008. aastal või Kultuuriministeeriumi poolt korraldatud atsesteerimise 2009. või 2013. aastal.</p> <p>2013. a eraldati tegevustoetust 18 katusorganisatsiooni kaudu 230 rahvuskultuuriseltsile.</p> <p>Baasrahastamise taotlus esitatakse läbi iga-aastase taotlusvooru. Taotlusvooru administreerib Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA). Projektikonkurssi finantseerib Kultuuriministeerium. 2014. aasta taotlusvooru eelarve oli 320 000 EUR.</p>
Vajaduspõhine õppetoetus	Haridus	4) Vajaduspõhine rahastamismudel	<p>Vajaduspõhise õppetoetuse eesmärk on kõrgharidusele ligipääsu tagamine kehvema majandusliku taustaga peredest pärit noortele. Õppetoetuse jagamise aluseks on perekonna sissetulekut, toetuse suurus on 75-220 EUR/kuu. Vajaduspõhist õppetoetust saavad kõik tudengid, kes täidavad õppekava nõudeid täismahus ning kelle perekonna sissetulek ühe liikme kohta on alla 300 EUR/kuu. Õppetoetuse taotlemiseks tuleb esitada taotlus riigiportaalis www.eesti.ee.</p> <p>Esimeses taotlusvoorus, 2013. a sügisel sai vajaduspõhist toetust 15% vastuvõetud üliõpilastest. Teises taotlusvoorus taotlemisaktiivsus kasvas, kuid on jäänud siiski ootuspärasest madalamaks. HTM on algatanud uuringu vajaduspõhise õppetoetuse taotlemise madala aktiivsuse põhjuste väljaselgitamiseks.</p>

8. Kokkuvõte

Noorte huvitegevuse rahastamismudelite analüüsi tulemusel pakuti välja viis võimalikku rahastamismudelit. Järgnevas tabelis hinnatakse mudeleid lähtudes hindamiskomponentidest skaalal: roheline - mõju tugev; kollane - mõju vähene; punane - mõju puudub.

Rahastamismudel	Mõju eesmärkidele ja mudeli komponentidele				Mõju horisontaalsetele erisustele		
	Kättesaadavus	Kvaliteet	Mitmekesisus	Valdkondlik jätkusuutlikkus	Piirkondade vajadused	Noorte vajadused	Valdkondade vajadused
Laustoetus							
Institutsionaalne toetus							
Palgatoetus							
Vajaduspõhine rahastamine							
Tulemuspõhine rahastamine							

Alljärgnevas tabelis on esitatud kokkuvõtvad kirjeldused iga mudeli kohta.

Rahastamismudel	Kokkuvõttev hinnang
Laustoetus	<p>Laustoetuse eeliseks on ühtne ja võrdne rahastus kõigile huvitegevuses osalevatele noortele, samas pole tagatud piirkondade, noorte ja valdkondade vajaduste katmine. Seega jäävad jätkuvalt ebavõrdsemasse olukorda väiksemate võimalustega noored. Toimub vahendite killustumine, mis vähendab toetuse mõjusust. Koefitsiendi rakendamisega on võimalik võtta arvesse suuremal määral erinevaid toetusvajadusi, kuid mitte sisulisi erinevusi.</p> <p>Lisaks ei oma laustoetus mõju mitmekesisuse suurendamisele, sest loob eeldused huvitegevuse nõudluse suurenemiseks, kuid mitte pakkumise suurenemiseks.</p> <p>Laustoetuse rakenduskeem on võrreldes teiste mudelitega lihtne, selle sisseviimine ei nõua suuri investeeringuid. Riigil peab olema</p>

	valmisolek toetussumma eraldamiseks ühekorraga.
Institutsionaalne rahastamismudel	<p>Institutsionaalne toetus on suunatud huvitegevuse pakkujatele baasrahastusena püsikulude katmiseks ja lisarahastusena investeringute või projektide teostamiseks. Seetõttu oma antud rahastamismudel positiivset mõju eeskätt kvaliteedile ja valdkondlikule jätkusuutlikkusele.</p> <p>Mudeli tulemusena suureneb valdkonna rahastus, luues selles stabiilsust ja tagades ja noortele huvitegevuse osutamise pikaajalises perspektiivis. Lisaks tänu rahastuse suurenemisele on võimalik tõsta ka noortega töötavate spetsialistide tasu.</p> <p>Mudeli puuduseks on asjaolu, et see ei arvesta noorte vajadustega (juhul, kui toetusmudel eraldi sellist komponenti ei sisalda).</p> <p>Mudeli rakendamine eeldab investeringuid registreerimise või atesteerimise süsteemi loomiseks. Tuleb luua üksus, kes hakkab asutusi toetusskeemi kohaselt registreerima või atesteerima ning toetusfonde haldama (toetuse saajate otsustamine, toetuse määramine jne). Seega on mudeli rakendamine keerukam kui näiteks laustoetuse puhul, kuid eeldab tõenäoliselt väiksemaid investeringuid kui näiteks tulemuspõhine rahastamismudel.</p>
Palgatoetuse rahastamismudel	<p>Palgatoetus on suunatud noortega töötavatele spetsialistide ehk huvitegevuse läbiviijatele täiendusena saadavale palgale. Täiendav toetus aitaks ühtlustada huvitegevuse noortega töötavate spetsialistide palkasid formaalhariduse õpetajate palgaga ning tähtsustada noortega töötavate spetsialistide ametit. See võib aidata kaasa noortega töötavate arvu suurenemisele (uute spetsialistide lisandumine, olemasolevate jäämine valdkonda) ning seeläbi uute huvitegevuse võimaluste loomisele. Mõju on otseses seoses toetussumma suurusega, kuna väga väikese toetussumma puhul ei pruugi mõjud avalduda.</p> <p>Mudeli rakendamisel põhiliseks riskiks on asjaolu, et töötasu suurendamisel on lühiajaline (maksimaalselt 6 kuud) motiveeriv mõju, mis on ka erinevate uuringutega tõestatud. Seetõttu pole tagatud rahastamismudeli pikaajaline mõju kui toetus lõppeb.</p> <p>Samuti on palgatoetusega võimalik tegeleda ainult ühe aspektiga valdkondade jätkusuutlikkusest. Mudel ei mõjuta huvitegevuse pakkujate arengut ega noorte isiklike võimalusi noorsootöös osaleda.</p> <p>Palgatoetuse rakendamisskeem ei pruugi olla keeruline (sõltub konkreetsetest toetuse andmise alustest), kuid esineb oht toetuse killustumisele ning seetõttu vähenenud mõjususele.</p>
Vajaduspõhine rahastamismudel	<p>Vajaduspõhise rahastamismudeli keskmes on huvitegevuse komponendid, kuid ka osapoolte vajadused, millest lähtuvalt määratletakse rahastamisskeemid just nende komponentide ja vajaduste katmiseks. Rahastamismudeli eeliseks on selle laialdane mõju kõikidele komponentidele ja horisontaalsetele erisustele. See on tagatud tänu mudeli mitmekülgsele ja laiahaardelisusele võttes arvesse ka erinevate osapoolte vajadusi.</p> <p>Mudeli eeliseks on selle rakendamise võimalus erinevate skeemide kaupa, mis tähendab järk-järgulist riigi toetuse suurendamist. Samuti</p>

	<p>on võimalik erinevaid skeeme ükshaaval välja töötada ja rakendada hakata.</p> <p>Tegemist on kõige mõjusama rahastamismudeliga, samas eeldab see tõenäoliselt kõige suuremaid investeeringuid mudeli rajamiseks. Rahastamismudel võib sisaldada mitmeid kulukaid rahastamisskeeme, kui kõrge mõjususe võib see olla põhjendatud valik.</p>
Tulemuspõhine rahastamismudel	<p>Tulemuspõhise toetusmudel on suunatud eesmärgipärasele tegevuste elluviimisele, kus toetust jagatakse eesmärkide täitmise põhjal.</p> <p>Tulemuspõhine toetusmudel omab kõige suuremat mõju kvaliteedile, mis paraneb tänu eesmärgipärasele tegevusele.</p> <p>Tulemuspõhise toetusmudeli rakendamine on kõige mõjusam siis, kui erinevatele valdkondadele, noorte vajadustele ja piirkondadele püstitatakse spetsiifilised eesmärgid, mis võimaldavad konkreetseid vajadusi arvesse võtta. Tulemuspõhise toetusmudeliga võib olla keeruline kaasata väiksemaid ja vähem institutsionaliseerunud huvitegevuse pakkujaid (nt kes pole registreeritud EHIS-es).</p> <p>Mudeli rakendamine eeldab, et püstitatakse huvitegevuse valdkonna eesmärgid ja töötatakse välja tulemusraamistik koos indikaatoritega, mis võimaldab mõõta tegevuste tulemuslikkust. Seega vajab mudel rakendamise alustamiseks küllalt kulukaid ja aeganõudvaid investeeringuid. Samas võib kõrge mõjususe puhul olla tegemist siiski põhjendatud valikuga.</p>